

LESPLAN: **onderzoekstaken** die te maken hebben met ‘democratische waarden’.

DOELGROEP: einde klas 3 (A2/A2+-niveau).

OPDRACHT: diverse opties voor vier verschillende talen (Engels, Frans, Duits, Spaans).

LEERDOELEN: conceptkerndoel **burgerschap B3** uit onderstaande tabel: *Democratische waarden*.

Overzicht domeinen en kerndoelen burgerschap

Domein	Kerndoel po	Kerndoel onderbouw vo
A. Schoolcultuur	1. Schoolcultuur	1. Schoolcultuur
B. Samenleving en democratie	2. Diversiteit	2. Diversiteit
	3. Democratische waarden	3. Democratische waarden
	4. Maatschappelijke betrokkenheid	4. Maatschappelijke betrokkenheid
	5. Democratische betrokkenheid	5. Democratische betrokkenheid
C. Maatschappelijke vraagstukken	6. Maatschappelijke vraagstukken	6. Maatschappelijke vraagstukken

Engels

- **Project: "My Voice, Our World" (Mijn Stem, Onze Wereld)**
  - o De leerlingen onderzoeken de betekenis van **vrijheid van meningsuiting** in democratische samenlevingen. Ze lezen korte teksten, bekijken video's of luisteren naar interviews over historische momenten (bijv. de burgerrechtenbeweging in de VS, de val van de Berlijnse Muur) waar vrijheid van meningsuiting cruciaal was.
  - o **Activiteit:** De leerlingen schrijven een korte speech of creëren een poster waarin ze uitleggen waarom vrijheid van meningsuiting belangrijk is voor hen persoonlijk en voor de gemeenschap. Ze moeten reflecteren op hoe hun eigen woorden en acties anderen kunnen beïnvloeden (positief of negatief) en hoe dit verband houdt met **verantwoordelijkheid**.
  - o **Koppeling:** Kennis over ontwikkeling en betekenis van democratische waarden (vrijheid), reflecteren op effecten van eigen handelen.
- **Discussie: "Digital Citizenship and Democracy" (Digitaal Burgerschap en Democratie)**
  - o De leerlingen bespreken online omgangsvormen, cyberpesten en desinformatie in relatie tot **democratische waarden** zoals **gelijkheid** en **respect**.
  - o **Activiteit:** Aan de hand van Engelse artikelen of video's over online gedrag onderzoeken ze de grenzen aan vrijheid van meningsuiting online. Ze formuleren samen regels voor een respectvolle online discussie en linken dit aan het **belang van mensenrechten** (recht op privacy, recht op vrije meningsuiting zonder haatzaaij).
  - o **Koppeling:** Onderzoeken van grenzen aan vrijheid, bevragen van morele en ethische perspectieven, verbinden van online en offline omgangsvormen.

Frans

- **Rôle-play: "Le Conseil de Classe Idéal" (De Ideale Klassenraad)**
  - o De leerlingen leren Franse woordenschat rondom schoolleven, regels en democratische processen. Ze bedenken hoe een klassenraad eruit zou zien waarin **gelijkheid** en **solidariteit** centraal staan.
  - o **Activiteit:** De leerlingen bereiden een rollenspel voor waarbij ze discussies voeren over schoolregels, waarbij ze proberen tot consensus te komen. Hierbij moeten ze rekening houden met de behoeften van iedereen en laten zien hoe **solidariteit**

in de praktijk werkt. Ze kunnen reflecteren op de **gevolgenethiek**: wat zijn de gevolgen van bepaalde beslissingen voor de hele klas?

- o **Koppeling**: Verkenning van solidariteit (gevolgenethiek), reflecteren op effecten van eigen handelen, bevragen van morele en ethische perspectieven.
- **Project: "Les Défenseurs des Droits" (De Verdedigers van Rechten)**
  - o De leerlingen onderzoeken korte Franse teksten of video's over de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (Déclaration Universelle des Droits de l'Homme) en de rechten van het kind. Ze leren Franse termen voor rechten en plichten.
  - o **Activiteit**: In kleine groepjes kiezen de leerlingen een specifiek kinderrecht (bijvoorbeeld het recht op onderwijs, het recht op spel) en maken ze een korte presentatie of een 'mini-affiche' in het Frans waarin ze uitleggen waarom dit recht belangrijk is en hoe het bijdraagt aan **vrijheid** en **gelijkheid**. Ze bespreken situaties (hier of elders) waarin dit recht tekortschiet en hoe dit de **rechtsstaat** beïnvloedt.
  - o **Koppeling**: Kennis over belang van mensenrechten, onderzoeken van situaties waarin de rechtsstaat tekortschiet.

Duits

- **Gastles en Gesprek: "Freiheit in Deutschland: Gestern und Heute" (Vrijheid in Duitsland: Gisteren en Vandaag)**
  - o De leerlingen leren Duitse woordenschat over geschiedenis, democratie en mensenrechten. De docent organiseert een gastles met iemand die de val van de Berlijnse Muur heeft meegemaakt of heeft geleefd in Oost-Duitsland, waarbij de nadruk ligt op persoonlijke ervaringen met **vrijheid** en onvrijheid.
  - o **Activiteit**: Na de gastles voeren de leerlingen een groepsgesprek in het Duits over wat vrijheid voor hen betekent en hoe belangrijk het is om deze te koesteren. Ze bespreken hoe de acties van individuen in het verleden hebben bijgedragen aan het herwinnen van **vrijheid** en hoe dit kan inspireren tot het nemen van **verantwoordelijkheid** in hun eigen leven.
  - o **Koppeling**: In gesprek met gastsprekers bij wie vrijheid in het geding is geweest, kennis over ontwikkeling en betekenis van democratische waarden (vrijheid).
- **Analyse: "Die Grenze der Solidarität" (De Grens van Solidariteit)**
  - o De leerlingen bestuderen Duitse teksten of korte nieuwsfragmenten over hedendaagse kwesties, zoals de opvang van vluchtelingen of milieubescherming, waarbij **solidariteit** een rol speelt.

- o **Activiteit:** Ze analyseren de verschillende perspectieven op deze kwesties en bespreken de **morele en ethische kaders** (bijv. **zorgethiek**: hoe zorgen we voor elkaar?) die hierbij van toepassing zijn. Ze onderzoeken de grenzen aan **solidariteit** op individueel, collectief en planetair niveau. Bijvoorbeeld: wat zijn de verantwoordelijkheden van individuen, staten en internationale organisaties?
- o **Koppeling:** Verkenning van solidariteit (zorgethiek), onderzoeken van de grenzen aan solidariteit, bevragen van morele en ethische perspectieven op rechtvaardigheid en verantwoordelijkheid.

Spaans

- **Debat: "Los Derechos de la Naturaleza" (De Rechten van de Natuur)**
  - o De leerlingen leren Spaanse woordenschat over milieu, rechten en ethiek. Ze onderzoeken het concept van "rechten van de natuur" zoals dit in sommige Latijns-Amerikaanse landen (bijv. Ecuador, Bolivia) in de grondwet is opgenomen.
  - o **Activiteit:** De leerlingen bereiden een debat voor in het Spaans over de vraag of de natuur rechten zou moeten hebben en hoe dit verband houdt met de democratische waarden van **solidariteit** en **verantwoordelijkheid** voor toekomstige generaties. Ze kunnen hierbij de **plichtethiek** verkennen: hebben we een plicht om de natuur te beschermen?
  - o **Koppeling:** Verkenning van solidariteit (plichtethiek), onderzoeken van grenzen aan solidariteit op planetair niveau, bevragen van morele en ethische perspectieven.
- **Filmproject: "Mi Voto, Mi Futuro" (Mijn Stem, Mijn Toekomst)**
  - o De leerlingen leren Spaanse termen gerelateerd aan democratie, verkiezingen en burgerschap. Ze onderzoeken het belang van stemrecht en de waarde van **vrijheid** en **gelijkheid** in het stemproces.
  - o **Activiteit:** De leerlingen maken een korte film (met eenvoudige Spaanse dialogen of voice-over) over waarom stemmen belangrijk is in een democratie, zelfs voor jongeren die nog niet stemgerechtigd zijn. Ze kunnen hierbij hypothetische scenario's bedenken waarin jongeren wel stemrecht zouden hebben en wat de effecten daarvan zouden zijn op de omgeving en het welzijn van anderen. Ze kunnen ook aandacht besteden aan de **betekenis van de grondwet** als basis voor het stemrecht.
  - o **Koppeling:** Maken van een film over democratische processen, reflecteren op effecten van eigen handelen, kennis over belang van de grondwet.